

حيات

میانہ دانشمندانہ ... دیارِ دہلی میں حیات قائم ...
- نیچہ -

ادارہ مرکزی :

آنقرہ ، استانبول جادہ سندہ آنقرہ
معارف امین کی یاد کی دائرہ

استانبول پروری :

استانبول ، باب عالی جادہ سندہ ۸۷ نومبر
دائرہ مخصوصہ

نفسی ہر روز ۱۰ غور و فکر
سنہ کی پوسٹہ ایلہ ۵ لیرا
(اجنبی ملکاتر ایچین ۵ دولار)

ابوہ و اعلان ایشلری ایچین استانبول پروری
مراجعت ایڈیٹر
یازی ایشلرینک مرجعی آنقرہ مرزیدر

صافی : ۳۴

آنقرہ ، ۲۱ تموز ، ۱۹۲۷

۲ نجی جلد

معمار کمال دہ اولدی

معمار کمال تورک صنعت عالمندہ درین بر بوشلق بیراقه رق کتدی . هیچ بکلنمہ یں بر زماندہ اولوم ؛ حیاتی قازانجه دئل ، بر مفکورہ یہ باغلامش بوفضیلتکار ادامی دہ آرامزدن چکوب کوتوردی . نہ وقت یوکسک معماری اثری وجودہ کتیرمک ایستہ رسہ ک ایلک دفعہ خاطرہ او کلیردی ، چونکہ بیراقدینی وقف خانلر قدرتنک جانلی اثریدی . نہ زمان باشقہ سنک پارا حرصیلہ یاریم بیراقدینی اثری تماملامق ایستہ رسہ ک اونو چاغیر بر دق . چونکہ تہر تہمیز حیاتی الیوکسک فضیلت آبدہ سیدی . کیمسہ او آبدہ یہ اوفاق بر لکہ قوندیرامازدی . شرق معماریسنہ طائد بر مسئلہ موضوع بحث اولدینی زمان غرب معماری طالی اونو خاطرلاردی . مسجد اقصانک تعمیرندہ اونک رأیی حاکم اولدی . اوین الملل طانیلمش بر « اوتوریتہ » ایدی ، معلوماتیلہ ، اثرلیلہ مملکت خارجندہ دہ وطنی یوکسلتن بر بیراقدی .

فقط تصادف بکا بو چوق بویوک آدامک روحنی دہ طانیبتدی . معمار کمال صوک زمانلردہ قلباً یارالی ایدی . آنقرہ دہ یاپیلان بعض بنالرک اسلوبی ہر کون کندیسینی اوزوب دوروردی . بوکافی دکل کی اوغرادینی بعضی معاملہ لردہ اونو انجیتمشدی . برکون وکالتدہ کی اودامہ کلدی ، بکا « استاد ، دیورلر . بوساختہ کلہ یی

قوللانما لری ہر کسدن رجا ایدہ جکم » دیدی . چوق متأثر ، چوق متہیج دی . سببنی صوردم ، تورک اوجاغی ایچون یاپدینی پلانک اوغرادینی عاقبتدن بحث ایتدی : « یاپدیم پلان ای اولمایا . بیلیر ، تنقید ایدیلہ بیلیر ، فقط بوتنقید نہ ایچون آشکار بر طرز دہ یاپیلماز ، نہ ایچون صنعتلہ ، معماریلہ علاقہ سی اولمایانلرک تعریضنہ اوغرار ، نہ ایچون دوغرودن دوغرویہ بنم یوزومہ بکلنمہ . دکلری نقطہ لر سویلہ نمز » دیدی . اوکون بن بوتثری یوکسک اثر صاحب لرینہ خاص حقلی بر غرورہ عطف ایش ، معمار کمالک تمام احسی اولان روحنی ، اکلا دینی طرز دہ بر تورک معماریسی یار اتمق مفکورہ سندن دوغان صمیمی ہیجانی سزومہ .

مشدم . بوندن بر آی صوکر ایدی . معارف و کیلی نجاتی بک افندینک اوداسندہ آنقرہ معلم مکتبی پلانی اوزرندہ یاپیلاجق تعدیلات قونوشولور ، نجرملہ یامق ایستہ دیکی کمرلرک قالدیر یلماسی ، مدخلک دہا بسیط شکلہ صوقولماسی مناقشہ ایدیلور دی . بردنبرہ کری یہ دوندی ، یوزینی صاقلار بر وضعیتلہ اودانک قابوسنہ دوغر و ایلہ رلہ دی . یوز یوزہ کلشک . باقدم : ایکی داملہ کوزیاشی یاناقلرینک اوستندہ دورویوردی . آرتیق بندن ہیجانی صاقلایامادی ؛ اغلاز کی برسسلہ « اوتوز سنہ حیاتی معماری اثرلرندہ تورک خاص ذوقک یاشانماسنہ حصر ایتدم ، اوتوز سنہ ہر مدنی شہرک اولدینی کی تورک شہرلرینک دہ ملتزمہ خاص بر ذوق طاشیاسی ایچون اوغراشدم . شیمدی بواسلوبہ ترہ ، جامع معماریسی دیورلر ، حقیر کورویورلر » دیدی ، کوزلرندن ایکی داملہ یاش دہا آقدی . اوزمان قارشیمدہ یالکز معمار کمال دکل ، « کامل برانسان » جانلاندی . استانبول کی تورلو تورلو حسلرک ، چشید

چشید ذوقلرک بولون دینی بر شہر دہ ہنوز ملیت حسنک قوتلہ حاکم اولمادینی بردور دہ معمار کمال تورک ملتہ خاص بر اسلوبک حاکمیتی ایچون متادی چالیشمق ہیجانی دویمش ، اوتوز سنہ حیاتی بوکا وقف ایتشدی . دیدی قودی ماہیتی کچمہ یں تنقیدلر صنعتکارک ایدہ آلی خیر بالایوردی تمیز روحی ، بونلرہ تحمل ایدہ مہ یجہ کوزندن آقیتدینی یاشلرلہ بوشانمق احتیاجندہ ایدی . اوکون بونک بر تجلیسنی کوردم . اوزماندنبری آرتیق معمار کمال بنم ایچون یوکسک برانسان نمونہ سی اولدی . اونو آرتیق جانلی بر فضیلت آبدہ سی کی کورویوردم . شیمدی خاطرہ سی اوکندہ دہ عینی حسلہ ا کیلیورم .

معمار کمال حقیقہ یکی بر تورک اسلوبی میدانہ قومیشمیدر ؛ بونک تدقیق متخصصلرینہ طائدردہ نیلیدیکی کی بلکہ یالکز اسکی تورک اثرلرینک خارجی یاپیلشہ قاپیلش ، الہامی یالکز بعضی « موتیفلر » دن آلمشدر . بلکہ یارین بویوک بر صنعتکار اصل تورک اثرلرینک ایچنہ ، روحنہ دہا فضلہ نفوذ ایدہ جک ، تورک معماریسنی کمرلہ ، ستونلردہ آرامایارق باشقہ طرز دہ « مودہ رن » حالہ کتیرہ جکدر . فقط تورک صنعت تاریخی قوزمو پولیتلکک مودا اولدینی بردور دہ ، معماریدہ تورک اسلوبی یاشاتمق ہیجانی دویان معمار کمالہ دائماً ال بویوک موقعی ال یوکسک شرفی ویرہ جکدر . ایلک یول آچانلر ، ایلک ہدف کوستہ رہ نلردر کہ بویوک انسانلردر . اونلرک یوکسلکی ، ہر کسک واضحاً دویمادینی و کورمیدیکی ایلک دفعہ دویمق ، کورمک قدرتندہ در .

اگر معمار کمال پادشاہلر دورینک هیچ برشی سویلہ نمہ سنہ مساعده ایتہ یں بردورندہ

علم و کلام

ده و شیره مسئله

— احمد رفیق بک مقاله‌های مناسبه —

« عثمانی ایملر اولورلرک قورولوشی » مسئله‌سی حقنده « گبولس » ک و « گیزه » نك اثر لرینی تنقیداً یته بوستونلرده یازدیم کوجوک بر مقاله ده، « ده و شیره » اصولنک برنجی دکل « ایکنجی مراد » زماننده اولماسی حقنده « مورتان » ک مطالعه‌سی ترجیح ایتش، و بالئناسه، صوک آلورده ادبیات فا کولته‌سی مجموعه‌سنده عجمی اوغلانلر حقنده بر مقاله‌سی چقان احمد رفیق بک « مورتان » ک بو تنقیددن بی خبر قالدیغنی علاوه ایتشم . بونده نه علیهدارانه بر تنقید، نه ده بر تعریض مقصدی واردی ؛ بالکزه، هرمانکی بر مسئله حقنده تدقیقانه بولونقی ایسته‌یلرک، دوغرو ویا یا کلیش، کندیلرندن اول یاییلمش اولان، بوتون تدقیقلری کورمه‌لری لازم کلدیکنه اشارت ایتک ایتوردیم.

ایلك تریبه‌سی آلامش اوله‌یدی، محیطنه تأثیری جوق دها قوتلی اولوردی. یازیق که او تریبه کندیسنی فکر لرینی سویله مکدن چکینیر بر حاله صوقش واراده‌سی ضعیفلاشمدر . جوق دفعه انقره نك اعماری مسئله‌سنده فکر لرینی یازماسنی رجا ایتدم. جوق زمان هیچ براسلوب طاشایان انشآت قارشیسنده همیزی ایفاظ ایله مک وظیفه‌سی قارشیسنده بولوندیغنی سویله دم . فقط بر تورلو بویه بر جداله آتیلاماز، جوق زمان بر قادین محجوبیتیه اثرینی بیله مدافعه ایله مزیدی. فقط صنعتکار روحی سویله مدکجه، تمادیا متأثر اولور، تمادیا ازیلیردی .

صوک زماننده بوتون املنی انقره ده کی معلم مکتبنه وقف ایتشدی بوبنده صنعتکار روحنک کوزو که سنی ایسته یوردی . انشا آنک بر تورک طرفندن درعهده ایدیلدیکنی کورونجه جوق سه‌ویندی. او کون همزه « پادیم پلانک روحی آنجق تورک متعهدالنده غائب اولماز » دیدی . یازیق که بوسوک اثرینک تم طاشنک آتیلدیغنی کورمکسزین ایچمزدن آیریلدی، کیتدی . فقط بز، بز دن صوکر اکلن نسل، وقف خانلری کی بوبنانک او کندن ده کچرکن داتما اونی خاطر لایاجغز، اوتک صنعتی، هله فضیلت و انسانلق نمونه‌سی اولان روحی او کنده حرمتله اکیله جکر .

محمد امین

بو اشارتک فائده‌سز قالمادیغنی، احمد رفیق بک « ده و شیره » لر، عجمی اوغلانلر « نامیله اخیراً » « حیات » ده نشر ایتدیکی ایکی مقاله صراحة « کوستردی : « ادبیات فا کولته‌سی مجموعه‌سی » نده کی مقاله بی بک محدود منبعلره استناداً سطحی و عجله بر صورتده یازان آرقاداشمیزک بودفعه‌ای چالیندیغنی و « مورتان » ک مقاله‌سنده مذکور یکی مأخذلرده مراجعت ایدرک مختلف نقطه‌لرده اسکی مقاله‌سی تصحیح ایتدیکنی تمونیتله کوردک . بو تصحیحلری رفیق بک بالذات تصریح ایتله‌یدی و یکی الیه ایتدیکی معلوماتله اسکی مطالعه لرینی ناسل دکیشدیردیکنی آجیقه سویله مه‌لیدی. اوروبا علم عالنده بک شایع اولان بکوزهل اصولی بز نه‌نده تعقیب ایتوروز .

احمد رفیق بک بوسوک مقاله لرنده « ده و شیره » اصولی حقنده ای شایان دقت معلومات دها واردی. بالکزه، ایلك مقاله ده کی باشلیجه نقیصه بوراده ده کوزه چارپور : مختلف منبعلردن آلتان معلومات، هیچ بر تنقید و تصنیف تابع طوتولادن صیرالاعش، بو « مؤسه » نك منشای و تاریخی تکاملی حقنده هیچ بر ترکیب یاییلماشدر . تاریخ اصولی اعتباریله بونک نه قدر بوبوک بر قصور اولدینی ایضاحدن مستغیدر. مثلاً « ده و شیره » اصولنک « برنجی مراد » دورنده احداث ایدیلدیکنه داتر رفیق بک باشلیجه استناد کاهلری « توارخ آل عثمان » عاشق باشا زاده، اوروج بک « در . بومنبعلرک ماهیت و وثوق حقنده اوفاق بر تنقیدی ملاحظه، ساده جه بونلرک افاده‌سز اعتماد اصلا جائز اولادیغنی آ کلاتیر. بالخاصه میلادی اون دردننجی عصر حادثاتی حقنده بو وقایعنامه لرک نه قدر احتیاطله استعمالی لازم اولدینی، صوک تدقیقات ایله ثابت اولشدر . مع‌ما فیه احمد رفیق بک بونکلده اکتفا ایتیه‌یرک : « اوروباده تورکیه ده داتر الکاسکی زمانلرده واک یکی زمانلرده تاریخ یازان خالقونیدیلیر، برتراندون، ریغو، باربارو، بورغا، حتی آلمانیانک اک بوبوک مورخی رانکه هپ کندی تدقیقلری نتیجه‌سنده بونی قبول ایتشلردر « دییه‌یرک، بریغین دلیللر دها کتیر یور . « رانکه » و « بورغا » کی مؤخر مؤلفلرک بو خصوصده دلیل اولارق قوللانیلامیه جغنی هرکس کی احمد رفیق بک ده بک اعلا بیلیر، بونلرک اثرلری برر « منیع » دکل، الیه ایدیه بیلدکلری محدود منبعلره استناداً یازیلش برر « تدقیق » در ؛ تورک و عثمانی تاریخنده نه « رانکه » نه ده « بورغا » مثلاً « هاممر » له قیاس ایدیه بیله جک قیستی حائر دکلدرلر. صوکر، مثلاً « برتراندون دولا بروکیه » و « باربارو » ده کندی زمانلرده کی تورکیه حیاتی حقنده اک مهم منبعلر اولقله برابر، رفیق بک یازدیغنی کی « تورکیه ده داتر تاریخ یازمش » دکلدر .

بزم اسکی وقایعنامه لرمنک بالخاصه اون دردننجی عصر ایچین اعتماد شایان اولادیغنی سویله دکن صوکر، رفیق بک استناد ایتدیکی بوغرب منبعلرینی ده تدقیق ایدلم . ایکنجی مراد زماننه عائد اولماسی اعتباریله اهمیت فوق‌العاده‌ی حائر اولان « برتراندون » ک مشهور سیاحتنامه‌سنده « ده و شیره » اصولنک برنجی

مراد زماننده تأسیس ایدیلدیکنه « داتر هیچ برقید یوقدر . بناءً علیه رفیق بک بوادعاسی تمامیله اصلسزدر. [ده و شیره] اصولنک و صرف ده و شیره لردن تشکیل ایدیلن یکچری قطعه‌سزک برنجی مراد زمانندن بری حتی ایملرطورلرک دوشکونلک زمانلرده ده موجود اولدینی، بالخاصه اوردولرده یاشایان و اوردو محاربه لرنده بولونان تورک بیرانس، فرانسمورخ و قرونیکور. لر نجه قطعاً نایندر [دییه‌یرک احمد رفیق بک، « لوبو » دن، « خالقونیدیلیر » دن، « توارخ آل عثمان » دن مثالر کتیر یور؛ و بویه جه، ده و شیره اصولنک برنجی مراد زماننده موجودیتنی قطعاً کوستر یور . فقط عجا اوبله می؟ ایسته بونقطه‌ی برار تدقیق ایدلم :

اولا شونی . بویه یلم که برنجی مراد دورنده یاشایان بر تورک مورخی شیمدی به قدر بیلمیوروز ؛ بناءً علیه رفیق بک بوقاریکی فقره ده کی « تورک مورخ و قرونیکورلری » ادعاسی اورته دن قالدیرمه‌لیدر . رفیق بک استناد ایتدیکی شهادتلردن اک اسکیسی و بناءً علیه اک « همی ۱۳۷۰ » سنه عائد اولان شوققره در : [۱۳۷۰ سنه‌سنده ده و شیره اصولی موجوددی . یو آتیس باله اولوغوسک برنجی مراد حمیه‌سز کیردیکنی خبر آلان پاپا بشنجی اوربه‌ن، بوندن بک متأثر اولمشدی . تأثرینی اک زیاده آرندیران بر نقطه ده، ایملرطورک کندی حاکمیتی آلتنده بولونان روم جوققلرینی ده و شیره اصولیله طوبیلایان واونلری وطنلرینی انما ایچون آلت مقامنده قوللانا بر بادشاهه انقیاد ایتش اولماسیدی . لوبو، ج ۲۰ ص ۴۷۶] . فی الحقیقه « لوبو » نك « سن مارتین و « بروسه » طرفلرندن یاییلان یکی طبعنک ۲۰ نجی جلدنده ۴۳۶ نجی صفحه ده « پاپا بشنجی اوربه‌ن » ک بونأثری شوشکلده مقیددر : « پاپا، مرادک یکچیرلرینی طوبیلامق ایچون قوللاندینی اصوللری ده تأثرله کورو یوردی . بو حکمدار، کندی سفلری کی، اداره‌سی آلتنده کی روملرک اک کوزهل و صاغلام جوققلرینی انتخاب ایتدیر یوردی . الخ » . احمد رفیق بک « لوبو » نك بوققره‌سی نقل ایدرکن « کندی سفلری کی » جمله‌سی ترک ایتش و بویه جه « لوبو » نك اثرنده « ده و شیره » اصولنک « برنجی مراد » زمانندن دها اوله ارجاع ایدلش اولماسنی غالباً اونوتدورمق ایسته‌مشدر ؛ چونکه مقصدی « ده و شیره » اصولنک برنجی مراد زماننده باشلادیغنی « اثبات ایتکدر . دیمک اولیورکه « ده و شیره » نك برنجی مراد دورنده احداث ایدیلدیکنی حقنده رفیق بک اک قوتلی مأخذی اولان « لوبو » کندیسی دوغرو دن دوغرویه تکذیب ایتکده‌در. اساساً شونی ده علاوه ایدیم که « لوبو » نك بویکی طبعنده « ده و شیره » حقنده موجود ولان بو مطالعه‌لر، « هاممر » ک اثرندن استفاده ایتش اولان طابک بر علاوه‌سندن عبارت اولوب، رفیق بک طنی کی « بالذات اودوری ادراک ایدن بیرانس و فرانسمز قرونیکورلرینک » و بر دیکی معلومات دکلدر ؛ و بناءً علیه اصلاً حائر قیمت اولاماز . کوجوک بر دقتسزک و . بیله‌یرک بیله‌یرک . یاییلان بر تحریف، رفیق بکی فنا حاله